

Можна виділити дві форми збирання доказів адвокатом: пасивна і активна. Збирання доказів в пасивній формі реалізується через подання судові клопотань, направлених на залучення нових або додаткових доказів (про витребування доказу, про призначення експертизи і т.д.). Збирання доказів в активній формі означає здійснення суб'єктами доказування самостійних, активних дій з виявлення і здобуття доказів (направлення запитів, опитування громадян, ознайомлення на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для виконання доручення документами і матеріалами та ін.). Активна форма збирання доказів більшою мірою відповідає змагальному характеру господарського судочинства.

Збирання доказів адвокатом можна розглядати в двох аспектах: як передпроцесуальну і процесуальну діяльність представника по виявленню, отриманню предметів, документів, фіксації значимих відомостей про обставини справи, що закінчується їх поданням до суду.

Варто звернути увагу на те, що діяльність адвоката – представника по збору доказів має певні особливості в порівнянні з доказовою діяльністю інших суб'єктів доказування, оскільки регламентується не лише господарським процесуальним законодавством, але і Законом "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", а також Правилами професійної етики адвоката.

З проведеного аналізу можна зробити висновок про те, що в Україні існує потреба окремого запровадження та нормативного закріплення наступних змін і доповнень, направлених на забезпечення ефективної діяльності адвоката по збору доказів у господарському процесі, у зв'язку з чим на законодавчому рівні треба:

- прямо наділити адвоката правом на збір доказів, шляхом внесення відповідних норм до ГПК України;
- закріпити обов'язок органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, керівників підприємств, установ, організацій, громадянських об'єднань, яким направлено

адвокатський запит, надати адвокату **безоплатно** відповідну інформацію;

- чітко прописати в ст. 397 Кримінального кодексу України як один із проявів перешкоджання діяльності захисника чи представника по справі – дії чи бездіяльність, що полягають у ненаданні інформації на запит адвоката.

Отже, можна зробити такий висновок, що порівняно з іншими категоріями представників сторін та третіх осіб, адвокат має більше гарантованих законодавством можливостей щодо збирання доказів, а отже, і їхнього подання до суду. Це пояснюється закріпленням у ст. 20 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" професійних прав адвоката, лівова частка яких стосується збирання доказів. Але, нажалю, величезне значення вищезазначених прав адвоката практично нівелюється відсутністю чіткого законодавчого механізму їх реалізації в господарському процесі.

Список використаної літератури. 1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Сторінка "Законодавство України" сайту Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. 2. Господарський процесуальний кодекс України: в редакції від 15.01.2012 [Електронний ресурс] // Сторінка "Законодавство України" сайту Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1798>. 3. Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність": в редакції від 05.07.2012 [Електронний ресурс] // Сторінка "Законодавство України" сайту Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>. 4. Закон України "Про доступ до публічної інформації": в редакції від 13.01.2011 [Електронний ресурс] // Сторінка "Законодавство України" сайту Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>. 5. Указ Президента України "Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури" №1240/99 від 30.09.1999: [Електронний ресурс] // Сторінка "Законодавство України" сайту Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1240/99>. 6. Зейкан Я.П. Захист у господарській справі: Науково-практичний коментар. – К.:КНТ; Видавець О.С. Ліпкан, 2010. – С. 536. 7. Макушкіна, Е. Э. Право адвоката на сбор доказательств: гражданско-процессуальный аспект : Автореф. дис. На соискание ученой степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 / Е. Э. Макушкіна. – Томск, 2007. – 27 с.

Надійшла до редколегії 10.12.12

Л. Сіньова, здобувач

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ЖЕРТВ НАЦИЗМУ В УКРАЇНІ

В статті розглядаються деякі питання щодо соціально-правового захисту ветеранів війни та жертв нацизму в Україні. Здійснено аналіз чинного законодавства України в частині соціального захисту цієї категорії осіб. Метою є соціально-правовий захист ветеранів війни та жертв нацизму та створення гарантій цього захисту.

Ключові слова: соціальний захист, ветерани війни, жертви нацизму.

В статье рассматриваются некоторые вопросы относительно социально-правовой защиты ветеранов войны и жертв нацизма в Украине. Осуществлен анализ действующего законодательства Украины в части социальной защиты этой категории лиц. Целью является социально-правовая защита ветеранов войны и жертв нацизма и создания гарантий этой защиты.

Ключевые слова: социальная защита, ветераны войны, жертвы нацизма.

In the article some questions are examined in relation to sociallegal defence of veterans of war and victims of nazism in Ukraine. The analysis of current legislation of Ukraine is carried out in part of social defence of this category of persons. A purpose is sociallegal defence of veterans of war and victims of nazism and creation of guarantees of this defence.

Keywords: social defence, veterans of war, victim of nazism.

Становлення України як соціальної, правової держави, визнання людини як найвищої соціальної цінності, проголошення курсу на соціально орієнтовану ринкову економіку, все це пов'язано з реальною політикою органів влади щодо забезпечення гідного рівня життя своїх громадян.

На початку незалежності в Україні почало змінюватися ставлення до воєнного покоління як самої держави, так і громадськості. 22 жовтня 1993 р. було прийнято Закон України "Про статус ветеранів, гарантії їх соціального захисту". В Законі визначається правовий статус ветеранів війни, забезпечується створення належ-

них умов для їх життєзабезпечення та сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них [1]. На підставі Закону України "Про жертви нацистських переслідувань" від 23 березня 2000 р., здійснюється правове регулювання соціального захисту жертв нацизму, який визначає правові, економічні та організаційні засади державної політики щодо жертв нацистських переслідувань і спрямований на їх соціальний захист та збереження пам'яті про них [2].

В ст. 46 Конституції України [3] встановлюється право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимча-

сової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Окремі питання у сфері соціального захисту були предметом дослідження у наукових працях відомих українських та російських вчених: В.С. Андрєєва, В.М. Андріїва, К.С. Батигіної, Я.І. Безуглої, Н.Б. Болотіної, В.С. Венедиктова, Г.С. Гончарової, В.Я. Гоца, І.В. Гущина, П.І. Жигалкіна, В.В. Жернакова, М.Л. Захарова, Л.І. Лазор, О.Є. Мачульської, Р.І. Іванової, М.І. Іншина, О.Т. Панасюка, М.І. Полупанова, І.М. Сироти, Н.М. Стаховської, Б.І. Сташківа, П.Д. Пилипенка, С.М. Прилипко, В.І. Прокопенка, О.І. Процєвського, Р.І. Іванової, В.Г. Ротаня, З.К. Симороти, Б.С. Стищенського, С.М. Сивак, Е.Г. Тучкової, О.В. Тищенко, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишевої, Я.М. Фогеля, Л.П. Шумної, В.Ш. Шайхатдінова, В.І. Щербини та ін., а також вчених, відомих на міжнародній арені своїми працями з проблем соціального розвитку: І. Гофа, Б. Дікона, Л. Дояла, П. Стабса, Л. Єрхарда та ін.

Слід зазначити, що Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади [3], який має здійснювати функції та повноваження, що визначаються Конституцією та законами України. На Кабінет Міністрів України покладається обов'язок впровадження в життя державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни та жертв нацистських переслідувань. Він розробляє та здійснює через систему органів виконавчої влади загальнодержавні програми соціально-економічного розвитку країни, приймає та затверджує нормативні акти, якими регламентується діяльність органів соціального захисту, вирішує питання підвищення розмірів пенсійного забезпечення для певних категорій осіб, встановлює нормативи витрат коштів та чисельності працівників в органах соціального захисту. Основною формою реалізації компетенції Кабінету Міністрів є прийняття правових актів [4, с. 251].

Міністерство соціальної політики України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, соціального захисту населення, з питань сім'ї та дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну [5]. Міністерство соціальної політики, як і будь-який центральний орган виконавчої влади забезпечує виконання нормативно-правових актів в межах своєї діяльності, а також направляє, контролює діяльність підзвітних йому установ, організацій та визначає їх компетенцію.

Міністерство соціальної політики здійснює моніторинг виконання законодавства України щодо соціального захисту ветеранів, інвалідів, людей похилого віку, дітей війни, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, жертв нацистських переслідувань, жертв політичних репресій; організує виплату до 5 травня разової грошової допомоги ветеранам війни, особам, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", жертвам нацистських переслідувань. Міністерство розробляє правові, економічні та організаційні механізми, що стимулюють ефективну діяльність закладів соціального обслуговування, реабілітаційних установ, санаторіїв для інвалідів та дітей-інвалідів, підприємств та установ протезної галузі, і забезпечує оптимізацію та розвиток їх мережі; разом з іншими центральним та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями бере участь у створенні безперешкодного середовища для маломобільних категорій населення;

організує роботу щодо виплати грошових компенсацій інвалідам на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів, на транспортне обслуговування замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування, щодо забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації, автомобілями; організує санаторно-курортне лікування інвалідів, ветеранів війни, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Міністерство соціальної політики України під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими органами державної влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами, організаціями [5]. Аналіз завдань і повноважень Міністерства соціальної політики України дає підстави стверджувати, що міністерство має визначати потреби населення у соціальній сфері і спрямовувати свою діяльність за функціональним принципом. Його діяльність має юридично-владний характер і повинна забезпечуватися примусовою силою держави. Слід зазначити, що державний контроль є важливим елементом державного управління, який дає змогу впливати на хід управлінської діяльності, коригуючи її у разі виявлення відхилень від визначеного напрямку.

Як зазначає С.М. Прилипко, соціальна політика повинна здійснюватися шляхом правових заходів. Ігнорування нормативно-правових засад у соціальному регулюванні або відсутність у суспільстві нормативно-правової бази впливу на суспільне життя розбалансовує соціальні взаємозв'язки, підриває основи життєдіяльності взагалі. Особливо це недопустимо у соціальній сфері, визначенні соціальної політики, оскільки цим порушуються фундаментальні соціальні права людини [6, с. 16].

Відповідно до Указу Президента України від 6 квітня 2011 року № 397/2011 Про Положення про Державну службу з питань інвалідів та ветеранів України Державної служби з питань інвалідів та ветеранів основними завданнями служби є: реалізація державної політики у сфері соціального захисту інвалідів та ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань; внесення пропозицій Міністру щодо формування державної політики у сфері соціального захисту інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань; здійснення заходів щодо увічнення пам'яті захисників Вітчизни та жертв воєн та участь у патріотичному вихованні громадян.

Служба відповідно до покладених на неї завдань: координує роботу зі здійснення органами виконавчої влади заходів щодо реалізації державної політики у сфері соціального і правового захисту інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань; збирає та аналізує інформацію щодо потреби у забезпеченні інвалідів санаторно-курортними путівками, автомобілями, технічними та іншими засобами реабілітації, подає Міністерству пропозиції щодо їх розподілу між регіонами для подальшого забезпечення ними інвалідів; щорічно подає Міністерству пропозиції щодо формування граничної ціни на технічні та інші засоби реабілітації, що виготовляються на індивідуальне замовлення; здійснює моніторинг забезпечення інвалідів санаторно-курортними путівками, автомобілями, технічними та іншими засобами реабілітації; виплати грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування, замість

санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування, аналіз відповідності розмірів цих компенсацій їх фактичним витратам; забезпечує координацію заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій щодо імплементації та реалізації Конвенції ООН про права інвалідів, готує і подає Міністерству звіт про вжиті заходи та проект доповіді у Комітет з прав інвалідів ООН; аналізує разом із громадськими організаціями інвалідів рівень доступності для інвалідів та інших маломобільних категорій населення об'єктів житлово-комунального та громадського призначення, транспорту, інформації та зв'язку, а також інших об'єктів і послуг, вносить центральним та місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування пропозиції щодо створення безперешкодного середовища; співпрацює із громадськими організаціями інвалідів і ветеранів, здійснює розподіл коштів, передбачених у Державному бюджеті України для підтримки громадських організацій інвалідів та ветеранів, що мають статус всеукраїнських, здійснює моніторинг заходів, проведених цими організаціями за рахунок зазначених коштів, аналізує ефективність таких заходів; взаємодіє з Комісією з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій інвалідів щодо організації підтримки діяльності заснованих громадськими організаціями інвалідів підприємств, організацій та вносить Міністерству пропозиції щодо вдосконалення державної політики з цих питань; аналізує стан наповнення Централізованого банку даних з проблем інвалідності в частині забезпечення інвалідів санаторно-курортними путівками, автомобілями, технічними та іншими засобами реабілітації, виплати грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування, замість санаторно-курортної путівки та вартості самостійного санаторно-курортного лікування; вносить пропозиції Міністерству щодо призначення довічних державних стипендій учасникам бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років та довічних державних іменних стипендій громадянам України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність; бере участь у межах своїх повноважень у здійсненні контролю за реалізацією державної політики у сфері соціального захисту інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань, за виплатою компенсацій ветеранам та членам їх сімей, відшкодуванням матеріальних втрат, пов'язаних із виконанням службових обов'язків, і шкоди, заподіяної здоров'ю; вживає заходів щодо повернення на Батьківщину колишніх військовополонених, пошуку тих, хто пропав безвісти під час воєн і локальних конфліктів, виконання обов'язків військової служби, бере участь у вирішенні питань щодо соціальної та професійної адаптації колишніх військовополонених, які повернулися на Батьківщину; організовує підготовку та проведення державних свят, відзначення пам'ятних дат, міжнародних днів на державному рівні, що стосуються інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань; забезпечує взаємодію органів державної влади, об'єднань громадян, підприємств з питань пошуку, ведення обліку, упорядження і збереження військових поховань жертв війни на території України та інших держав; бере участь в організації видання книг, пов'язаних з увічненням пам'яті захисників Вітчизни та жертв воєн, мемуарів, художніх та аудіовізуальних творів, створенні музеїв, меморіалів та експозицій, проведенні наукових досліджень із відповідних питань; бере участь у підготовці

проектів міжнародних договорів України з питань, що належать до її компетенції, готує пропозиції щодо укладення і денонсації таких договорів; інформує та надає роз'яснення щодо реалізації державної політики у сфері соціального і правового захисту інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань; сприяє висвітленню стану виконання актів законодавства щодо реалізації державної політики у сфері соціального і правового захисту інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань; спрямовує, координує та контролює діяльність Фонду соціального захисту інвалідів; здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на Службу Президентом України [7].

Правові засади: Державна служба з питань інвалідів та ветеранів України є центральним органом виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віцепрем'єр-міністра України – Міністра соціальної політики України. Служба входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері соціального захисту інвалідів, ветеранів війни, інших осіб, на яких поширюється дія Законів України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні", "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту". Служба у своїй діяльності керується Конституцією України та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства соціальної політики України, іншими актами законодавства України, а також дорученнями Президента України та Міністра [7].

Встановлено, що в 2012 році норми і положення статей 5 і 6 Закону України "Про соціальний захист дітей війни" (2195-15) (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 4, ст. 94 з подальшими змінами), статей 12, 13, 14, 15 і 16 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантію їх соціального захисту" (3551-12) (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст. 425 з подальшими змінами), статті 9 Закону України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні" (3721-12) (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 4, ст. 18 з подальшими змінами), статей 6-1, 6-2, 6-3, 6-4 Закону України "Про жертви нацистських переслідувань" (1584-14) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 24, ст. 182 з подальшими змінами), застосовуються в порядку і розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України виходячи з наявних фінансових ресурсів Державного бюджету України і бюджету Пенсійного фонду України на 2012 рік [8]. "Забезпечення" як економічна і наукова категорія та один із основних напрямків діяльності детально розглядається в системі соціального забезпечення населення, та тлумачиться як система державних і громадських заходів створення, розподілу, перерозподілу матеріальних благ для непрацездатних громадян [9, с. 5-6].

Захист непрацездатних, людей похилого віку, підтримка кожної людини, яка втратила джерела засобів до існування з незалежних від неї причин, є загально-визнаною домінантою державотворення в цивілізованому суспільстві і знаходить своє правове закріплення в законодавчих та інших нормативно-правових актах. Отже, соціальний захист – це основа благополучного суспільства, за міцністю якого громадяни оцінюють турботу держави про їх сьогоднішнє та майбутнє. Державна політика має формуватися з врахуванням нагальних потреб малозабезпечених верств населення, таких як:

особи похилого віку, ветерани, інваліди та інші, яких потрібно захищати і підтримувати їхні права.

Список використаної літератури. 1. Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" // Відомості Верховної Ради, 1993, № 45, ст. 425. 2. Закон України "Про жертви нацистських переслідувань" від 23 березня 2000 року // Відомості Верховної Ради, 2000, № 24, ст. 182. 3. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради – 1996 р. – №30 – ст. 141. 4. Виконавча влада і адміністративне право /за загальною ред. В.Б. Авер'янова. – К.: "Ін Юре", 2002. – 667 с. С. 251. 5. Положення про Міністерство соціальної політики

України. Затв. указом Президента України від 6 квітня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389/2011#n10> б. Прилипко С.М. Предмет права соціального забезпечення: Автореферат дис. ... д.ю.н.: 12.00.05. – Х., 2007. – С. 16. 7. Державна служба з питань інвалідів та ветеранів України / [Електронний ресурс]: Режим доступу: // www.dsiv.gov.ua 8. Соціальний захист населення // http://www.al.lg.ua/ru/soc_sf/soc_zash/ 9. Пронина Л.И. Повышение эффективности социального обеспечения. – М.: Юрид. лит, 1990. – 236 с. – С. 5-6.

Надійшла до реколегії 10.12.12

Г. Задорожня, канд. юрид. наук, доц.

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ

У статті сформульовано поняття дискреційних повноважень глави держави, визначені їх ознаки, досліджено види та підстави (умови) їх реалізації. Зроблено висновок, що дискреційні повноваження глави держави є невід'ємною частиною системи стримувань і противаг.

Ключові слова: дискреційні повноваження, глава держави, дискреційна влада, контрасигнація.

В статье сформулировано понятие дискреционных полномочий главы государства, определены их черты, исследованы виды и основания (условия) их реализации. Сделан вывод, что дискреционные полномочия главы государства являются неотъемлемой частью системы сдерживаний и противовесов.

Ключевые слова: дискреционные полномочия, глава государства, дискреционная власть, контрасигнация.

The concept of discretionary plenary powers of chapter of the state is formulated in the article, their signs are certain, kinds and grounds (terms) of their realization are investigational. A conclusion is done, that discretionary plenary powers of chapter of the state are inalienable part of the system of inhibitions and counterbalances.

Keywords: discretionary plenary powers, chapter of the state, discretionary power, countersign.

Правовий статус глави держави залежить від обсягу та змісту його повноважень, зокрема й тих, які він може реалізувати дискреційно. Предметний аналіз юридичної літератури показав, що інститут дискреційних повноважень є малодослідженим, особливо гостро відчувається відсутність ґрунтовних напрацювань у сфері конституційного права, зокрема питань дискреційних повноважень глави держави. Зауважу, що проблема дискреційних повноважень на рівні загальнотеоретичної постановки досліджувалася такими вченими як В.М. Баглаєм, Б.Н. Габрічідзе, Ю.М. Грошевим, Г.С. Серьогіною, В.Я. Тацієм, Ю.М. Тодікою, А.М. Колодієм, М.А. Погорецьким, В.Л. Федоренком та іншими, які здійснили свій внесок у розвиток цього інституту права, проте питання дискреційних повноважень глави держави не знайшли належного обґрунтування в спеціальній літературі.

Відтак, *метою* цієї публікації є дослідження з урахуванням досягнень юридичної доктрини, аналізу конституційного законодавства та практичного досвіду державотворення правової природи, ознак, видів та підстав (умов) реалізації дискреційних повноважень глави держави. Для досягнення мети дослідження автором використовувалися ряд методів наукового пошуку, зокрема формально-логічний, інституційний, порівняльно-правовий, герменевтичний методи, завдяки чому предметно розкрито зміст проблемних питань.

Аналіз джерельної бази показав, що в юридичній літературі здебільшого використовуються такі поняття як "дискреційні повноваження" та "дискреційна влада". Вочевидь змістовне розуміння цих понять, у тому числі й поняття "дискреційні повноваження глави держави" логічно почати з аналізу такого терміна як "дискреція". Так, Сучасний словник іншомовних слів визначає термін "дискреція" як "розв'язання якого-небудь питання на власний розсуд" (йдеться про посадову особу або державний орган) [1, с. 228]. "Дискреція" – це вирішення посадовою особою або державним органом якого-небудь питання за власним розсудом; відповідно "дискреційний" – той, що діє за власним розсудом [2, с.298]. В Юридичній енциклопедії з цього приводу зазначено, що з латинської мови – *discretio* та з англійської – *discretion* – це вирішення посадовою особою або дер-

жавним органом, що відноситься до його відання питання за власним розсудом у порядку реалізації дискреційної влади [3, с. 251]. Отже, з наведеного вбачається, що в теорії права терміни "дискреція" та "розсуд" є синонімічними.

З аналізу першоджерел вбачається й те, що термін "дискреційна влада" практично ототожнюється з таким поняттям як "дискреція". Так, "дискреційна влада (від фран. *discretionnaire* – залежний від власного розсуду) – право посадової особи держави діяти на власний розсуд за певних обставин і в рамках закону без попереднього рішення інших державних органів та посадових осіб [4, с. 257]; надання органу чи посадовій особі повноважень діяти на власний розсуд в рамках закону [5, с. 182]; в конституційному і адміністративному праві деяких держав право вищого органу виконавчої влади, адміністративних та інших органів діяти на власний розсуд залежно від обставин, приймати самостійні рішення з питань, віднесених до їхньої компетенції [3, с. 251]. Отже, теоретичним підґрунтям таких понять як дискреційні повноваження і дискреційна влада є правовий розсуд.

Примітно, що радянська наука для позначення функціональної самостійності певного суб'єкта державно-публічного управління здебільшого оперувала таким терміном як розсуд. Так, вчені радянського періоду трактували розсуд як визначений рамками законодавства певний ступінь свободи органа державної влади в правовому вирішенні конкретної справи, який надається в цілях прийняття оптимального рішення по справі [6, с. 73 – 74]; як термін, що слугує для позначення встановленого законом ступеня самостійності органу держави у прийнятті рішення про те вступати, чи не вступати в дію у тому чи іншому випадку, у виборі моменту вступу в дію і найбільш доцільного, на переконання органу, вирішення питання з декількох допустимих законом варіантів [7, с. 92]. Вчені наголошували, що розсуд має розкривати сенс закону [8, с. 63], тобто відповідати його концепції правового регулювання суспільних відносин.

Водночас ідею законності розсуду в діяльності органів державної влади та їх посадових осіб обстоювали й представники інших держав, зокрема Аарон Барак зауважував, що розсуд – це повноваження надане особі, яка наділена владою вибирати між двома і бі-